

**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตาม
พุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สุพรรณบุรี**

**THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT ON THE SOCIAL STUDIES,
RELIGION AND CULTURES STUDIES DEPARTMENT ACCORDING BUDDHIST
METHOD FOR SECONDARY IN THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE SUPHANBURI**

ว่าที่ร้อยตรีสนทยา สิทธิเกรียงไกร

Acting Sub.Lt Sontaya Sitthikreangri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: tongchank_2530@hotmail.com

Received: 2025-01-22

Revised: 2025-04-05

Accepted: 2025-04-05

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 2. เพื่อศึกษาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร ทางโรงเรียนต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจหลักสูตร ศึกษาให้ครบถ้วน แล้วนำมาสร้างเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและของกลุ่มสาระ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนต้องจัดเวลาการเรียนการสอนให้เพียงพอ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ อย่างเต็มที่ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคมที่ผู้เรียนจะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน สื่อที่จะนำมาใช้นั้นครูผู้สอนต้องเป็นผู้คัดเลือกซึ่งจะเป็นอีกหนึ่งตัวช่วยให้ครูผู้สอน ต้องเลือกใช้สื่อที่ความเหมาะสมกับชั้นเรียนและวัยของผู้เรียน 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนต้องเน้นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งผู้เรียนกับผู้เรียนเอง ผู้เรียนกับครูผู้สอนด้วย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและไม่จำกัดอยู่แต่ในชั้นเรียนเท่านั้น 5) ด้านการวัดและการประเมินผล การวัดผลการเรียนรู้ใช้แบบวัดพฤติกรรมผู้เรียนตามสถานการณ์เป็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2568)

เครื่องมือการวัดผลที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถตรวจสอบได้ว่า พฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละบุคคลนั้นพัฒนาไปอย่างไร และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ต้องประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินผลจากมุมมองของผู้เรียนที่แสดงออกมา ประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรมว่าสิ่งที่ครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ไปนั้นผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ: การพัฒนา; พุทธวิธี; การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to examine the general conditions of the learning management in the Social Studies, Religion, and Culture learning area for secondary education under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, 2) to investigate the learning management system in the Social Studies, Religion, and Culture learning area based on Buddhist principles for secondary education under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, and 3) to propose a model for the development of a learning management system in the Social Studies, Religion, and Culture learning area based on Buddhist principles for secondary education under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office.

The research findings reveal that the development of the learning management system in the Social Studies, Religion, and Culture subject area, based on Buddhist principles, for secondary education in the Suphanburi Secondary Education Service Area Office, includes five main aspects: 1) Curriculum: Schools should promote and support teachers in gaining a thorough understanding of the curriculum and its effective application in developing both the school curriculum and the subject area curriculum. 2) Instructional Management: Schools must allocate sufficient time for teaching, focusing on group processes and the development of critical thinking skills, so that students can acquire knowledge and apply it effectively in their daily lives. 3) Use of Instructional Media: Teachers should select instructional media that are appropriate for the grade level and age of the students, considering the specific teaching context in each classroom. 4) Organizing Activities for Student Development: Learning should be student-centered, promoting interaction between students and between students and teachers. Opportunities should be provided for students to participate in both in-class and extracurricular activities. 5) Assessment and Evaluation: Learning assessments should utilize tools that evaluate students' behavior in various situations, reflecting the development of each individual student. Moreover, assessments should take into account students'

expressions and participation in activities, in order to evaluate the extent to which learning goals are achieved.

Keywords: The Development; Buddhist Method; Learning Management on the Social Studies; Religion and Cultures Studies Department; Secondary Educational Service Area Office Suphanburi

บทนำ

พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าทำให้เกิดความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกต้องเข้ามาจัดการเรียนรู้ และเข้ามาสู่จิตวิญญาณของสังคม เพื่อเป็นการพัฒนาแก้ไขปัญหาไปโดยความเป็นพื้นฐานของสังคมไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้มองเห็นความสำคัญและมีความสนใจว่าพระพุทธเจ้าท่านมีแนวทางอย่างไรเกี่ยวกับพุทธวิธีการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีว่ามีการนำเอาพุทธวิธีการสอนมาปรับเป็นคู่มือการสอน เพื่อให้เกิดความพร้อมเพียงของผู้เรียน ที่จะสามารถรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงวางแนวทางเอาไว้ และยังสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้ ในสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาของบทความ

เนื้อหาของบทความประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอน และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 3) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยแต่ละประเด็นมีสาระสำคัญที่ควรศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้อง

ในบทความการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีนี้จะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอน และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา

1) ความหมายของการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่า คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่องภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว

2) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา การพัฒนาเป็นแนวทางหรือวิธีการที่มีลักษณะสำคัญ ที่หน่วยงานของรัฐรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปใช้ในการบริหารราชการ เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางหรือวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้แล้ว การพัฒนามีความสำคัญไม่เพียงเป็นแนวทางหรือวิธีการหนึ่งดังกล่าวเท่านั้น แต่ยังมีผลสำคัญในลักษณะที่มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการอีกด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในเวลาเดียวกัน การพัฒนายังคำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการเมืองการปกครอง และการบริหาร ทั้งภายในและภายนอกประเทศด้วย

สรุปได้ว่า แนวคิดการพัฒนาองค์การได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้เพื่อมุ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์การ และการเปลี่ยนแปลงองค์การในส่วนที่เกี่ยวกับงาน จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้โครงการพัฒนาองค์การบรรลุเป้าหมาย มาตรการสำคัญซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาองค์การควรใช้เป็นแนวทางประกอบการดำเนินงาน ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายบริหารในระดับสูง การได้รับความร่วมมือร่วมใจ และสนับสนุนจากสมาชิกในองค์การทุกระดับและทุกฝ่าย

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอน

1) รูปแบบการสอนของพระพุทธเจ้า ทรงมีหลักการเลือกกลุ่มคนที่จะสอน ได้แก่ ทรงพิจารณาเลือกคนที่มีความพร้อมก่อน และทรงเลือกชนชั้นผู้นำซึ่งเป็นที่เคารพของชนหมู่มากในสมัยนั้น

2) พุทธกุศโลบายในการสอน พระพุทธเจ้าทรงมีกุศโลบายในการสอนมากมายหลายวิธี คือ การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบการสอน การใช้อุปมาอุปไมย หรือการเปรียบเทียบ การใช้สื่อธรรมชาติ ใกล้ตัวเป็นอุปกรณ์ในการสอน การทำเป็นตัวอย่าง เป็นทำนองสาธิตให้ดู แบบไม่ต้องกล่าวสอน การเล่นเกมการเล่นคำ และใช้ในความหมายใหม่ กุศโลบายเลือกบุคคลและปฏิบัติเป็นรายบุคคล การรู้จักจังหวะและโอกาสในการสอน การยืดหยุ่นในการสอน การลงโทษและให้การชมเชย กลวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

3) วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า มีลักษณะ ดังนี้ ทรงสั่งสอนโดยการปฏิบัติ เป็นการ “เปลี่ยน” หลักคำสอนดั้งเดิมของศาสนาพื้นเมืองอย่างกลับหน้ามือเป็นหลังมือ ทรงสั่งสอนโดยการปฏิรูป เป็นการสอนโดยวิธีคัด “แปลง” ของเก่าที่ยังไม่ดีให้ดีขึ้นหรือของเก่ามีความหมายอย่างหนึ่ง แต่นำมาแปลความหมายเสียใหม่เพื่อให้ตรงกับหลักเหตุผลยิ่งขึ้น และทรงสั่งสอนโดย “ตั้งหลักขึ้นใหม่” ที่ยังไม่มีสอนในที่อื่น แต่ทรงสอนไปตามหลักสังฆธรรมที่ทรงค้นพบ

4) หลักการเกี่ยวกับการสอนของพระพุทธเจ้า ในการสอนทรงมีวิธีการสอน ตามบทบาทการสอน ได้แก่ สร้างความสนใจ สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย สอนมุ่งเนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริง ด้วยความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่ามองเห็น ความสำคัญของผู้เรียน ใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจ สละสลวย เข้าใจง่าย

5) แนวการสอนพุทธวิธี โดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัด สภาพแวดล้อม จูงใจ และวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ และได้ฝึกฝนวิธีการคิด โดยแยกคายนำไปสู่การปฏิบัติ ปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนได้มีโอกาสคิดแสดงออกปฏิบัติอย่างถูกวิธี จนสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายวิธี เช่น วิธีการสอนแบบสนทนา (สากัจฉา) วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบตอบปัญหา วิธีการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ วิธีการสอนแบบสาธิต เป็นต้น ทรงใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายวิธีพร้อมกับวิธีการสอนแต่ละแบบ ให้มีความเหมาะสมกับบุคคลประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย การเล่านิทานประกอบ การใช้ถ้อยคำเหมาะสม การรู้จักจังหวะและโอกาส การยืดหยุ่นและการเสริมแรงในการสั่งสอนเผยแผ่พระศาสนากับบุคคลทุกชนชั้นวรรณะในสังคมอินเดียสมัยพระพุทธกาล จนได้รับความสำเร็จในการสอนเป็นอย่างดีเยี่ยมเพราะผู้ฟังได้บรรลุธรรมตามศักยภาพของระดับสติปัญญา จนถึงขั้นบรรลุธรรมสูงสุดสำเร็จเป็นพระอรหันต์ จึงเหมาะที่จะนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน การเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1) ความหมายการจัดการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้จะเกิดขึ้น ได้แก่ มีความสัมพันธ์ และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียน กับสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

2) ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจาก ประสบการณ์หรือมาจากการฝึกหัด ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร และเป็นผลมาจากการฝึกหัดเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป็นผลมาจากการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดหรืออุณหภูมิจะไม่นับถือว่าการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยเช่นกันหากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้วย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นประสบการณ์เป็นฐานประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ประสบการณ์ (Experiencing) (2) นำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) (3) อภิปรายผล (Discussing) (4) สรุปอ้างอิง (Generalizing) (5) ประยุกต์ใช้ (Applying)

4) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการ เพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตน และการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ ผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน

5) หลักการพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถหลายอย่างในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนี้ การรู้จักผู้เรียน การวางแผนและเตรียมจัดการเรียนรู้ การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการจัดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สร้างความรู้เอง และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการ ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพโดยครูเป็นผู้จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารควบคู่กับการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้จำแนกไว้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขต

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2568)

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 รูป/คน

1.2) สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 6 รูป/คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 395 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายในการแจกแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของเนื้อหาการวิจัยและวิเคราะห์สาระสำคัญจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการแล้วได้ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาของข้อคำถาม

2) โครงสร้างของประเด็นเนื้อหาคำถามที่ครอบคลุมสาระสำคัญการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

3) กรอบประเด็นและข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสำคัญที่ต้องการตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

4) เสนอร่างเครื่องมือ ประเด็นการสนทนากลุ่มต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

5) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 8 รูป/คน

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานวิจัยหรือบทความ

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาสร้างประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3) เสนอร่างเครื่องมือ ประเด็นการสนทนากลุ่มต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

4) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 รูป/คน

แบบสอบถาม (Questionnaires)

ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัย

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบของคำถาม โดยสร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามที่อาจารย์ปรึกษาแนะนำ

4) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) โดยการหาค่า IOC (Rovinelle & Hambleton)

5) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนในจังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach

6) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยกลุ่มมีตัวอย่างทั้งสิ้น 395 คน โดยแต่ละระดับคะแนนมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีระดับการพัฒนา มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีระดับการพัฒนา มาก

คะแนน 3 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีระดับการพัฒนา น้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีระดับการพัฒนา น้อยที่สุด

2. ลักษณะของเครื่องมือ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความรู้พื้นฐานทั่วไป หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้ความจริง แนวคิด ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนา

ระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีทั้ง 5 ด้าน คือ (1) ด้านหลักสูตร (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน (4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (5) ด้านการวัดและการประเมินผล ขณะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและจัดบันทึกข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Rensis A. Likert) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับการพัฒนา ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์ และประเมินระดับคุณภาพความตรงของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ Face validity (ความตรงเชิงพินิจ) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมินคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ด้วยการตรวจสอบประเมินกรอบเนื้อหา ขอบเขตของแบบสอบถามประเด็นสำคัญของการสอบถาม ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเชิงวิชาการที่เหมาะสมและความเป็นเอกนัยในการเก็บข้อมูล

2) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC >0.5 ทุกข้อ

3) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α) ซึ่งผลการทดสอบการใช้แบบสอบถาม (Try Out) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .971

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เพื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือจากหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจ้งต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสำหรับขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างภายในจังหวัดสุพรรณบุรี ขอสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. นำหนังสือจากหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพร้อมทั้งแบบสอบถามไปแจกให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลับคืนด้วยตนเอง

5. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 ท่าน ด้วยตนเอง

6. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำมาประมวลผลตามวิธีการทางสถิติและรวบรวมคำให้สัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลหาประเด็นความสอดคล้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งออกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปร ว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผล

2. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูลการถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้งจัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปรว่าครบถ้วนเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผลและนำเสนอเขียนเป็นความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

หลังจากได้รับแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลรห้ส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย ซึ่งเป็นสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การวัดชนิดประมาณค่าตัดสินระดับความคิดเห็นสำหรับการตอบที่เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับเกณฑ์การวิเคราะห์และแปลความ

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 มีระดับการพัฒนา มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 มีระดับการพัฒนา มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 มีระดับการพัฒนา ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 มีระดับการพัฒนา น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 มีระดับการพัฒนา น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีที่มีต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.61$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า **ด้านหลักสูตร** เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม เพื่อปวงชนที่ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการท้องถิ่นเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ **ด้านการจัดการเรียนการสอน** ผู้สอนต้องสามารถวิเคราะห์ศักยภาพผู้เรียนได้ว่าเป็นอย่างไร มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างไร มากน้อยเพียงใด ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร **ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน** ในการเลือกสื่อการสอน ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม **ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม (2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน (3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ **ด้านการวัดและการประเมินผล** การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ เป็นการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (1) จุดมุ่งหมายแรกได้จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง (2) จุดมุ่งหมายที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ หรือจบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน หรือให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความทันสมัย มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความสามารถของนักเรียน เพื่อก้าวทันเหตุการณ์ปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมทั้งควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและสามารถบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ มีเนื้อหาสาระที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จได้

1. การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทางโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก
2. ครูต้องศึกษาให้ครบถ้วน แล้วนำมาสร้างเป็นหลักสูตรสถานศึกษา และของกลุ่มสาระในลำดับถัดไป
3. ทุกโรงเรียนจะนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้กันอยู่แล้ว หลักสูตรหรือแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทางสังคมจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
4. หลักสูตรสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางสังคมให้ผู้เรียนได้เรียน เพราะความรู้ทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญไม่ใช่สามารถเกิดขึ้นมาเองได้ ต้องเกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน จนสั่งสมเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนเรียน ตลอดทั้งมีกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้อีก ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน และให้สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมปัจจุบัน

1. โรงเรียนจัดเวลาการเรียนการสอนให้เพียงพอ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์
2. งานสอนที่ได้รับมอบหมายก็เป็นสิ่งสำคัญที่สุด จัดการสอนให้ผู้เรียนอย่างเต็มที่ โดยการเน้นกระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่มากที่สุด ไม่อยากปล่อยเวลาให้เสียไป
3. ห้องเรียนควรมีทั้งผู้สอนและผู้เรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคม มองให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันที่ลักษณะเป็นอย่างไร โดยให้ผู้เรียนได้รับความเข้าใจในหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
5. จัดการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ จิตใจดีงาม อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ รวมไปถึงมีจิตสาธารณะ ที่ผู้เรียนจะต้องนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

6. การจัดการเรียนการสอนเน้นการใช้กรณีศึกษา จากสภาพปัจจุบันในสังคมที่เกิดขึ้น ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นอย่างไร และนอกจากนี้ก็ยังเป็นกรณีศึกษาทั้งด้านดีและไม่ดี เพื่อให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของคนในสังคมเหล่านั้นเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจบริบทของสังคมที่เกิดขึ้นได้

7. การจัดการกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาสังคมที่อาจจะเป็นปัญหาใกล้ตัวผู้เรียน เป็นกระบวนการกลุ่มที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน มีทั้งการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาวิชาเรียนมากขึ้น เช่น website, PowerPoint, YouTube ตลอดทั้งครูต้องนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้พัฒนาสื่อและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ และเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น

1. การเลือกใช้สื่อที่ความเหมาะสมกับชั้นเรียนและวัยของผู้เรียน เป็นเรื่องราวที่มีความน่าสนใจ สามารถตั้งคำถามจากสื่อได้ เช่น ข่าว ภาพยนตร์ เพลง นิยาย กรณีตัวอย่าง หรือประเด็นทางการเมืองทั้งในและต่างประเทศมาเป็นจุดตั้งต้นในการจัดการเรียนรู้

2. ใช้สื่อการสอนเป็นอีกหนึ่งตัวช่วยให้ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เพราะสิ่งที่ผู้เรียนได้จากสื่อและสะท้อนออกมานั้นก็ทำให้ได้มองเห็นมุมมองที่กว้างมากขึ้น

3. ในยุคปัจจุบันที่มีสื่อเทคโนโลยีเข้ามาเป็นจำนวนมาก และผู้เรียนก็สามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว โดยสื่อจะต้องมีพร้อมสำหรับผู้เรียนในการเรียน และต้องสอนให้ผู้เรียนใช้สื่ออย่างถูกต้องด้วย เพราะเปรียบเสมือนดาบ 2 คมที่มีทั้งด้านดีและไม่ดี ถ้าหากส่งเสริมให้นักเรียนใช้อย่างถูกวิธีก็จะสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้

4. สื่อที่จะนำมาใช้นั้นครูผู้สอนต้องเป็นคัดเลือกสื่อที่มีความน่าสนใจ และครูจะต้องเข้าใจเรื่องราว ก่อนที่จะนำไปสอนให้กับผู้เรียน แล้วสื่อนั้นก็จะต้องทำให้ผู้เรียนได้รับผลดี เมื่อรับชมสื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ต้องมีการเช็คสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปด้วย

5. ก่อนการเริ่มต้นวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องเป็นผู้ประเมินคุณภาพของสื่อที่จัดทำขึ้น ก่อนเป็นอันดับแรกว่ามีความพร้อม ความเหมาะสมที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมหรือไม่ เพื่อให้การนำสื่อไปใช้ วัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการ ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในพื้นที่จริง ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ ด้วยตนเองจากสภาพจริง ได้ร่วมมือกับชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ

1. จัดกิจกรรมภายในห้องเรียนที่จัดให้ผู้เรียนได้กระตุ้นการคิดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ จนสามารถนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาได้ในที่สุด

2. การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรจะทำให้เกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน ควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายกับผู้เรียนมากขึ้น

3. จัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายในกลุ่มย่อย แล้วนำมาสู่กลุ่มใหญ่

4. โรงเรียนเน้นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้ง ผู้เรียนกับผู้เรียนเอง ผู้เรียนกับครูผู้สอนด้วย ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินต่อไปและได้รับการตอบสนองจากทั้งผู้สอนและผู้เรียนเป็นอย่างดี การใช้เกมในการจัดการเรียนการสอนหรือการนำเกมที่ผู้เรียน เล่นในชีวิตประจำวันนั้น มาประกอบกับการเรียนการสอนก็จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนและเกิดความ สนใจ มีความต้องการที่จะเรียนมากขึ้น

5. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ได้มีแค่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนชอบที่จะได้เรียนนอก ห้องเรียน ได้ทำกิจกรรมที่เค้าชื่นชอบและได้ความรู้ไปด้วย ยิ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ยิ่งเกิดความชอบ ยิ่งเราเอาความรู้เข้าไปใช้ชีวิตของผู้เรียนจะทำให้เค้าสามารถทำออกมาได้ดี แต่สิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามคือ การสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ศีลธรรม และเป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

ด้านการวัดและการประเมินผล ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีกระบวนการหรือวิธีการ วัดและประเมินผลที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการสอนตรงตามจุดประสงค์และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มศักยภาพ

1. การวัดผลการเรียนรู้ แบบวัดพฤติกรรมถือเป็นเครื่องมือการวัดผลอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถ ตรวจสอบได้ว่า พฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละบุคคลนั้นพัฒนาไปอย่างไร ตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการวัดหรือไม่

2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลตามสภาพจริง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นสิ่งที่คุณครูและผู้เรียน เห็นซึ่งกันและกัน พร้อมกับแสดงออกมาในสิ่งที่เกิดขึ้น จะทำให้ผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น และรับรู้ถึง พัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การประเมินผลจากมุมมองของผู้เรียนที่แสดงออกมา ว่าผู้เรียนเกิดมุมมอง

ใหม่ที่มีมากกว่าเดิม และทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ และการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ว่าสิ่งที่ครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ไปนั้นผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด และผู้เรียนก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทั้งในและนอกห้องเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า คือ โยนิโสมนสิการ เพื่อให้การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) ต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียน และบทเรียน เช่น การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม บุคลิกภาพของครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ 2) ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่อง ประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการโดยใช้ ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะทางสังคม จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดวิธีต่างๆและยกตัวอย่างวิธีคิด 4 อย่าง คือ (1) คิดสืบค้นต้นเค้า (2) คิดสืบสาวตลอดสาย (3) คิดสืบค้นต้นปลาย (4) คิดโยงสายสัมพันธ์ ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดย วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทดลอง ทดสอบจัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ และจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจให้ประจักษ์จริง 3) ชั้นสรุป ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย สรุปบทเรียน วัดและประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านหลักสูตร พบว่า เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความทันสมัย มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความสามารถของนักเรียน เพื่อก้าวทันเหตุการณ์ปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมทั้งควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและสามารถบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ มีเนื้อหาสาระ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phra Dithawat Aphiwatthanathammo (Thiphkun), 2018)

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูจะต้องมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนเรียน ตลอดทั้งมีกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้ ครูจำเป็นจะต้องจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน และให้สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phra Krawat Siripanno (Investigation), 2018)

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาสาระวิชามากขึ้น เช่น website, PowerPoint, YouTube ตลอดทั้งครูต้องนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้พัฒนาสื่อและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ และเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phramaha Hatthaphon Piyadhammo (Khamphetdi), 2017)

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในพื้นที่จริง ทำให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง ได้ร่วมมือกับชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ

ความถนัด และความสนใจของตน ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phra Kritsana Vachirayano (Waphakphet), 2017)

ด้านการวัดและการประเมินผล พบว่า ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีกระบวนการหรือวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการสอนตรงตามจุดประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Dithawat Aphiwatthanathammo (Thiphkhun), 2018)

สรุป

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามพุทธรวิธี เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ครูควรมีการสอนที่บูรณาการกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทันเหตุการณ์ สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ ครูควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาสื่อ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ให้นักเรียนได้ศึกษา ได้คิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองในพื้นที่จริง ทั้งควรสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน ครูควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีความรู้ความสามารถในการสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สถานศึกษาควรมีการวางแผนบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างแท้จริง
2. ครูควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนมากขึ้น
3. ควรจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
4. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงทักษะ ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง
5. ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีกระบวนการหรือวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพพุทธรวิธีจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาการบูรณาการพุทธวิถีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

References

- Amornwiwat, S. (2005). *The divine treasure of Thai education*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Faculty members, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, (2016). *Buddhist teaching methods*. (2nd ed). Ayutthaya : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.
- Jaithiang, C. (2007). *Teaching principles*. (4th ed). Bangkok : Odeon Store.
- Khaemmani, T. (2008). *Teaching Science : Knowledge for effective learning process management*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Panpiamrat, K. (2001). *Development of Thailand*. Bangkok : Office of the National Economic and Education Commission.
- Phongsopa, P. (1999). *Educational Psychology*. Bangkok : Wisit Phatthana Company.
- Phra Dithawat Aphiwatthanathammo (Thipkhun), (2018). *Buddhist methods of teaching social studies, religion and culture at the secondary level of schools under the Khon Kaen Municipality*. (Master of Buddhist Studies Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Krawat Siripanno (Investigation), (2018). *Learning management for the development of learners in volunteerism, Social Studies, Religion and Culture subject group, upper secondary level, under the Office of Secondary Education Area 25*. (Master of Buddhist Studies Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Kritsana Vachirayano (Waphakphet), (2017). *Teaching management of social studies, religion and culture to promote morality and ethics to high school students in the municipality of Udon Thani*. (Master of Buddhist Studies Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Hatthaphon Piyadhammo (Khamphetdi), (2017). *Learning management to develop learners in volunteerism in studying social studies, religion and culture at the high school level, Phon Phisai District, Nong Khai Province*. (Master of Buddhist Studies Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phratraipidok (P.A. Payutto), (2003). *Buddhist Dictionary, Compiled Edition*. (12th ed). Bangkok : Office of Educational Innovation Development.
- Phratraipidok (P.A. Payutto), (2005). *Know the principles first, then study and teach to get results*. (4th ed). Bangkok : Office of Educational Innovation Development.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2568)

Phuwiphadawantharat, S. (2001). *Learner-centered and authentic assessment*. (2nd ed). Chiang Mai :
Limited Partnership Chiang Mai Saengsin Printing House.